

BIT#6 – Budapest Intézet Tényanyag

Kik a szegények, mekkora a szegénység, és mi a helyzet a cigányokkal?

- A [KSH adat](#) 1,4 millió, de vannak, akik [4,8](#) millió szegényről beszélnek: mindkét szám igaz, csak más a tartalma. 1,4 millió azoknak a száma, akik az átlagos magyar jövedelemszint 60%-ánál kevesebből élnek. Közel 5 millió pedig azoké, akik nem feltétlenül nélkülöznek, de neccesen, beosztással tudnak csak kijönni jövedelmükből.
- A szegénységi mutatók 2005 óta folyamatosan romlanak.
- A romák a lakosság 5-7%-át teszik ki. A jövedelmi szegények harmadát.
- Ha három, vagy annál több gyermeked van, hatszor valószínűbb, hogy szegény leszel, mint ha egy sincs.
- Ha munkanélküli vagy, legfeljebb általános iskolát végeztél, a gyermeked egyedül neveled, vagy ketten ugyan, de több van belőlük, és még roma is vagy, nemigen ment meg semmi a szegénységtől.

A szegények száma a mércén is múlik

A szegénységet alapvetően két módon: a jövedelmi helyzet vagy életkörülmények alapján mérik.

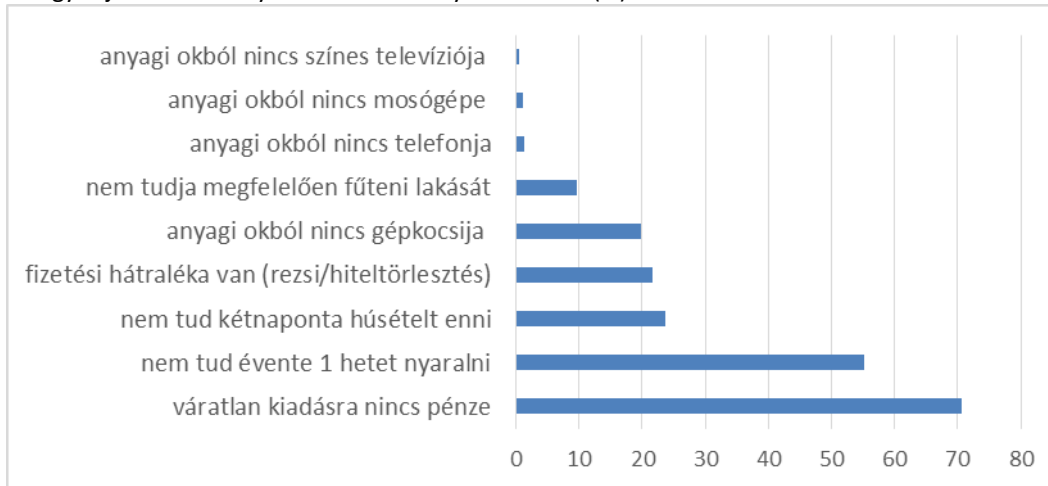
A jövedelmi szegénység leggyakoribb, az unióban is használt mérőszáma azt mutatja meg, hogy egy országban hányan élnek kisebb jövedelemből, mint az átlagos (vagy közepes, szakszóval: medián) jövedelem 60%-a. Ezen belül külön kategória a mélyszegénység: ide azokat sorolják, akiknek különösen alacsony (a medián 40%-a alatti) a jövedelme.¹ Tartósan szegénynek azt tekintik, akinek az egy főre számított jövedelme három egymást követő évben nem éri el az átlagjövedelem 40 vagy 60%-át.

A nemrég megszüntetésre ítélt² [létminimum](#) statisztika az [OÉTI](#) által összerakott, az egészséges táplálkozáshoz szükséges élelmiszer-fogyasztás költségéből indul ki: az ekörüli értékben élelmiszert fogyasztó háztartások összes kiadásának havi átlagos értékét tekinti minimumnak. Bár a „létminimum” elnevezés az életben maradáshoz is veszélyeztető nélkülözésre utal, amit mér, az inkább az átlagos életvitelhez szükséges jövedelem.

Éppen ezért a létminimum alapján mért szegénység rendszerint jóval nagyobb: 2013-ban a mélyszegénységben élők aránya a magyar népesség 4%-át, a jövedelmi szegénység pedig 2013-ban és 2014-ben is 15%-át érintette, míg a négyfős háztartásra számított létminimum alatt élők aránya 30-40%-ra volt tehető (a KSH csak a küszöb értékét közli).³

A szegénység-mércék másik típusa a jövedelem helyett a javakhoz való hozzáférést, vagyis ennek hiányát méri. Az unióban használt deprivációs mutató kilenc tételt vizsgál, például hogy gondot okoz-e egy váratlan kiadás finanszírozása, vagy van-e a háztartásban automata mosógép. Súlyosan depriválnak azt tekintik, aki a kilencből 4 vagy 5 tételben hiányt szenved. A kilenc tétel között azonban több olyan is van (például a gépkocsi vagy a nyaralás), aminek a hiánya még nem jelent súlyos nélkülözést, csak lemaradást a középosztályi átlagtól.

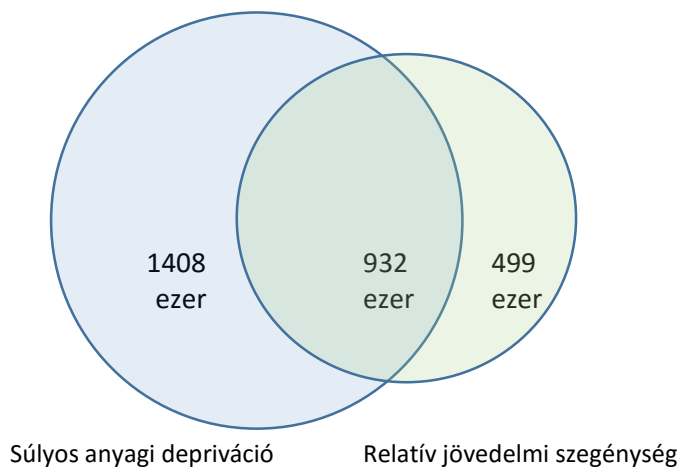
Az egyes javakban hiányt szenvedők aránya 2014-ben (%)

Forrás: KSH 2015

Mindezek alapján a szegényeknek azt a súlyosan nélkülöző körét, akiknek az alapvető létfeltételek, a fűtés, az étkezés biztosítása is napi gondot jelent, 932 ezer főre tehetjük. Ők egyszerre relatív jövedelmi szegények és súlyos anyagi deprivációval sújtottak.

A szegények száma Magyarországon 2013-ban

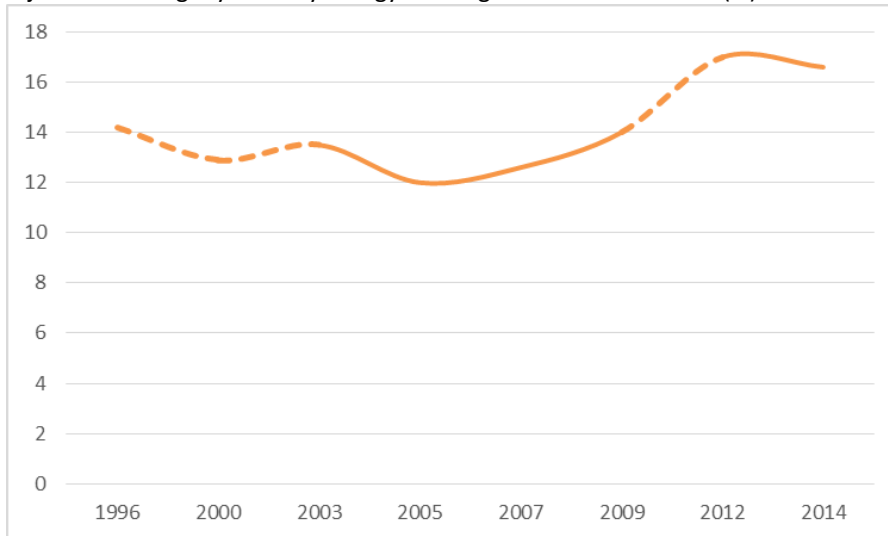

Forrás: KSH 2014

A jövedelmi szegénység 2005 óta növekvő tendenciát mutat

A rendszerváltás óta nem volt ennyi szegény az országban, mint ma. A TÁRKI adatai szerint az utóbbi tíz évben gyorsuló ütemben nőtt a szegénység.

A jövedelemszegények aránya Magyarországon 1996-2014 között (%)

Forrás: Magyar Háztartás Panel és TÁRKI Monitor kutatások 1996-2014 (szaggatott vonal jelzi ahol nem két év telt el a két mérés között).

Kik a szegények?

Elég kézenfekvő, hogy a háztartásfő **iskolai végzettsége** nagyban meghatározza a szegénység kockázatát: az általános iskolát sem végzettek családtagjai közül minden negyedik szegény, míg a nyolc általánost végzettek esetében ez az arány 16%. Ugyanígy erős a kapcsolat a háztartásfő **munkaerő-piaci státuszával**. Az átlagosnál majdnem négyszer magasabb a szegények aránya a munkanélküli háztartásfők családtagjai körében.⁴

A szegénység több, mint tízszer kiterjedtebb a községekben (19,3%), mint a fővárosban (1,4%). Ugyanakkor rossz hírünk azoknak, akik azt gondolják: a szegények a segélyért szülik a gyerekeket, hogy minél több **gyermek** van egy háztartásban, annak tagjai annál nagyobb valószínűséggel szegények.⁵ Míg az egy gyermekes háztartások közül minden tizedik, a három- és többgyermekes háztartások közül majd' minden negyedik szegény (23%).

A mélyszegénység — a közhiedelemmel ellentétben — távolról sem kizárólag **a romák** problémája. (Az is igaz, hogy a romák körében a szegénység jóval kiterjedtebb, mint a nem-romák körében. A jövedelmi szegénység⁶ 2009-ben a romák körében 68% volt, durván ötszöröse a nem-romák körében mértnek (9%).

A tartós mélyszegénység kockázata a kisebb településeken és a rosszabb helyzetű megyékben magasabb: e csoport fele két leszakadó megyében (Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg), illetve kétezer lelkesnél kisebb falvakban él.⁷

¹ Aldi J. M. Hagenars-Bernard M. S. van Praag: A Synthesis Of Poverty Line Definitions. In: The Review of Income and Wealth. Vol. 31. 139–154. 1985.

² A KSH a 2015. június 24-i sajtótájékoztatóján jelentette be a szakmai érvekkel indokolt döntést, amelyről a HVG tudósított. http://hvg.hu/gazdasag/20150624_Beszunteti_eddigi_letminimumvizsgalatait?s=hk

³ KSH: [A háztartások életszínvonalá](#), 2015

⁴ Gábos András és Szivós Péter: [Jövedelmi szegénység és anyagi depriváció Magyarországon](#), TÁRKI, 2010. 105. o.

⁵ Uo. 106.

⁶ A mediánjövedelem 60%-ában meghatározott szegénységi küszöb mellett

⁷ Medgyesi Márton és Scharle Ágota (szerk.): [Felemelkedés közös erővel: A tartós mélyszegénység csökkentése célhoz kötött támogatások révén](#). Haza és Haladás Közpolitikai Közhasznú Alapítvány. 2012. 11.